

**ARGUMENTE PENTRU O
REALĂ DIMENSIUNE
FORMATIVĂ A EDUCAȚIEI
ÎN TEORIA PEDAGOGICĂ A
LUI I. GĂVĂNESCU**

Petre Cristian, asistent univ. dr.

**Universitatea "Ovidius" din
Constanța,
Facultatea de Psihologie și Științele
Educației**

Cu o valoare minimalizată sau chiar negată, din considerente de ideologie politică, timp de multe decenii, concepția lui I. Găvănescul recuperează alert în actualitatea criticii pedagogice. Pionier, atât în dimensiunea ideatică, precum și în cea a praxisului educațional, longevivul director al Seminarului Pedagogic Universitar din Iași impresionează prin modernitatea și actualitatea principiilor. O fericită combinație între iubirea de țară și cea de oameni, între devotamentul pentru cultura națională și responsabilitatea asumată în actul educațional efectiv reprezintă „alchimia” care garantează o filozofie centrată exclusiv pe calitatea ființei umane, implicat pe natura formativă a educației.

Omul a fost supus din cele mai vechi timpuri unei „înfrâuriri știute și vroite- a părinților în primul loc, exercitată în mod aproape statornic și sistematic și îndreptată în vederea unui țel determinat”. Această influență este numită de Ion Găvănescul, educație.

Activitate conștientă, aceasta pornește din tot ce are omul mai ales și mai bun în sufletul său: reflecția și dorința, pomirea generoasă, ca alții

**ARGUMENTS FOR A REAL
FORMATIVE DIMENSION
OF EDUCATION IN THE
PEDAGOGICAL THEORY
OF ION GĂVĂNESCU**

Petre Cristian, asist. univ. dr.

**"Ovidius" University from
Constanța,
Faculty of Psychology and
Educational Sciences**

With a minimalized value, even ignored, from the political and ideological reasons, the pedagogical conception of I. Găvănescul recovers his position in the actuality of educational critic. Pioneer, both in theoretical dimension and in the practical one, the ex-manager of the University Pedagogical Seminary from Iasi, impresses with the modernity of his principles.

A fortunate combination between love for the country and love for the human being, between the devotion for the national culture and the responsibility in educational act, represents the alchimie witch guaranties a phylosophy exclusive stress on the quality of human being, in succesion on the formative nature of education.

The human being was submit from old time some influence known and deliberate of parents in first place, esert in unfailingly and systematically and

măcar să sufere mai puțin decât el însuși, ca alții să fie mai bine pregătiți pentru „luptele” ce-i așteaptă.

Un prim demers de precizare sintetică a finalității educației devine argument în favoarea tezei caracterului social al pedagogiei găvănesciene: „a educa este a dezvolta în individ puterile vitale care stau la în acord cu tendințele evoluției sociale „a dezvolta în om natura socială, atrofiind pe cea primitiv egoistă și sălbatecă(...) a realiza în individ intențiile evoluției sociale, a adapta pe individ la condițiile progresului în omenire, a dezvolta viața”(Găvănescul, 1921, în Stan, 1995, 58).

„A dezvolta viața”, formula prescurtată și esențializată a acestui concept reprezintă un imperativ cu dublă valoare: axiomatică și operațională, putând fi considerată atât o normă, cât și un ideal. Pedagogul menționează că viața este de două feluri: individuală și colectivă (socială), iar a dezvolta viața presupune „a le dezvolta pe amândouă, punându-le în acord, și acest acord să fie în avantajul vieții totului”(ibidem).

Una din definițiile riguroase ale educației accentuează câteva caracteristici esențiale ale acesteia: sensul ascendent al transformărilor pe care le presupune, natura complexă a acestei dinamici, dependența teleologică și, implicit, necesitatea unei bune gestionări a resurselor și a modalităților de intervenție, potențialitățile și limitele pre-existente, intricarea dimensiunilor individual-personal și grupal-social, mai mult, caracterul lor de complementaritate generativă și funcțională: „prin educație înțelegem dezvoltare, propășire, înțelegem ducerea, dacă nu la deplinătate, cel puțin la maximum de perfecționare, pe care-l îngăduiesc natura individului și condițiunile lui de trai, a tuturor însușirilor”(Găvănescul, 1909, 6).

O definiție care amintește de sensul pe care Platon îl dădea fenomenului, dar care depășește fără îndoială perspectiva gânditorului antic; o definiție care apelează și la fundamentul etimologic („ducerea”), dar care nuanțează discret conținuturile și condițiile. Educația are ca finalitate o schimbare complexă și vastă, a tuturor însușirilor individuale; va fi o schimbare limitată, însă, de doi

tend to be out to do fixt smith”. This-influenceis named of Ion Găvănescul, education.

Awareness activity, being for all what the human being has more distinguished and more good in his soul: the reflection (meditation) and the desire, chaitable efuuyion, that others to suffer less than himself, that others to be more preparedes for „the fields” who awaits.

A first step as synthetically determination of finality education become argument in the favor of the suggestion of social kind of Găvănescul pedagogy: to educate is to develop in man vitals powers who stay in acord with directions social evolution „to develop in human being social nature, excluding for the primitive one, egoisticaly and barbarian, to fulfil in man the intention of social evolution, to adapt the man to the canditions of humanity’s evolution, to develop the life.

„To develop life”, the short formula and essentiality of this concept represent an impertive with duble value axiomatic and operational, considering a target and an ideal. The teacher mention that life is in two ways: individually and collective (social), and to develop life demanding: to develop bolh taking in the advantage all over creations.

One off comprehensive definitions of educations accentuates some essentials characteristic, of that, pronounced donotation of transformations such as assumes, the sophisticated nature of this dynamics, technological dependence, and the necessity of good a manage of the means and a modalities of invention, the potentiallies and the limites pro-existent intricarea) dimentions individual personal and grup-social, most of all the kind of generated complement anty and

factori esențiali: calitatea dotării individuale și caracteristicile nutritive ale ambientului concret de viață.

O particulă importantă a definiției o reprezintă sensul de „propășire”, ceea ce se asociază, conform semnificației terminologiei găvănesciene, cu natura culturală a acestei evoluții. Nu este surprinzătoare această idee, căci pentru pedagog, actul cultural constituie un complement indispensabil evoluției, progresului, fie social, fie individual. Educația reușește să îndeplinească această funcție, de generator și susținător al diversității valorice individuale, implicit, al progresului social: „organismul social, pentru propășirea lui ca întreg are nevoie de o comunitate de vederi și de o afinitate de simțire între elementele lui”(ibidem). Calitatea educației este factorul decisiv al calității umane.

Important de cunoscut este „lungimea” intervalului de potențialitate a desfășurării eficiente a acțiunii educative: cât trebuie așteptat de al educație? Una dintre opțiunile concepționale pedagogice actuale, invaliditatea teoriei „tabula rasa” este exprimată de Ion Găvănescul încă de la sfârșitul secolului al XIX-lea: „copilul ca ceara a rămas principiul educativ cel mai compromis”(idem,7). Se recunoaște rolul însemnat pe care îl dețin conținutul și particularitățile stimulilor mediului de viață, dar acestea nu „întâlnesc” un teren imaculat, copilul este posesorul unei dotări ereditare, ceea ce-i garantează un set de predispoziții și posibilități de manifestare, fie receptivă, fie rezistentă la aceste stimulări.

Care este finalitatea dorită pentru intervenția conștientă și îndelungată a educației? Nu doar o dezvoltare unitară și armonioasă, nici doar o valorificare a potențialităților individuale, și chiar a talentelor; în primul caz educația ar rămâne o utopie, iar în al doilea, un demers cu un final limitat, restrâns: „dezvoltarea armonică și egală a tuturor însușirilor corpului și sufletului este un ideal neatins”(idem, 13).

O definiție care permite identificarea reperelor necesare accesului la semnificație:

- natura acțiunii educaționale este una transformativă, educația fiind o influențare, o

functionally: through education we understand develop, triving, we understand, „take away” if not fulness, than to maximum of perfection, with admit the nature of man and this conditions of living of all perfections.

A definition who mention the effect such as Platon was plant the phenomenon, brut who beat, no doubt, the perspective anciant thinken; a definition who appeal to etymologic fundament „educis”, brut who increases the contents and conditions. The education has as finality a complex and large change, of all individuals attributes, it will be a limitate change, brut with two esential factors: individual endowmentship and nutrivs characteristics of concret ambient life.

An important segment of definition is representative the efect of triving who is associate with acception Găvănescul terminology, with cultural nature, with this evolutions. Is not an expected ideea, because for the teacher, the cultural act contains a complement requiste for evolutions, progress and social, and individual education attain to execute this function, of generator and baker of valoric individual diversity, implicit, of social progress: „social organism, fot this develop as integral, it need for a comunity of opimons and of affinity of sentienas betwen this elements. Education ship is the decisive factor of human ship.

Important to know is the „extension” of potentially interval, of efficient development of educative action; one of the actual conceptional pedagogical options, invalidity of teory „tabula rasa”, is xtend for Ion Găvănescul as early as the end of XIX century: „the child has remained educative principle the most compromise. It is admit the esential

înrauire;

- această acțiune nu se desfășoară inoportun, haotic, accidental; ea beneficiază de suportul unor componente organizatorice și orientative: planul și instrumentarul metodelor;

- mai mult, beneficiază de alte două caracteristici esențiale ale acțiunilor umane: caracterul conștient și cel finalist, intențional;

- specificul teleologic se concretizează în formula „fericirii”, dublu destinată: individului, dar și societății;

- un element important al expresiei acestei finalități este următorul: individul se va manifesta ca sursă a acestei fericiri, ceea ce redirecționează discursul explicativ, accentuând dramatic atât rolul formativ al actului educațional, cât și profilul omului format astfel; un profil care corespunde fidel axiomei armonizării celor două manifestări existențiale, individuală și socială;

- definiția cuprinde și nominalizarea mijloacelor de influență, derivate din constituția psihologică a ființei umane (inteligentă, afectivitate, voință), mijloace subordonate unor principii ferme: logice, morale și estetice.

Realizându-se în familie și școală, educația își găsește un mediu cu adevărat potrivit în instituția școlii. În favoarea acesteia I. Găvănescul identifica motive atât de natura social- economic cât și de natură pedagogică: „dezvoltarea intelectuală pe care o da școala (...) este cu mult superioară celei pe care ar da-o familia (...) școala oferă fiecăruia o experiență multiplă în câmpul gândirii, datorită marii varietăți în felul de a pricepe și de a se exprima la atâția copii; (...) chiar dezvoltarea morală este și mai adevărată în școală, sunt însușiri de caracter pe care numai școala le poate da: deprinderea de a lupta pentru a răzbi (...) o impresie mai justă și mai puțin îngăduitoare despre valoarea proprie etc.” (Găvănescul, 1909, pp 10-11).

Este vorba deci, de o școală care formează prioritar, deși nu este exclusă și dimensiunea informativă. Este un punct de vedere similar cu cel exprimat de G. G. Antonescu: „rolul școlii este dublu: „informare și formare” (Antonescu, 1935, 19). Accentul pus pe aspectul educativ al școlii, îl apropie pe I. Găvănescul și de alți pedagogi

character such as holds the content and the characteristics back-ground stimulations of life, but this ones not meet a immaculate place, the child are holder of ereditary endowment, who is guarantee a hand of hypothesizes and potentials to act to be receptive or to be resistant of this stimulation.

Who is the desirable finality for consciously consequent intention of education. Not a uniformly and harmonious develop, not a development of individual potentiality, and by talents; in first place the education has kepted an utopia, and in second place, a step with a limitate end „harmonic and equally develop of all attributes of body and soul is an imposible ideal”.

A definition who admits to identify necessary references points of acces for meaning:

- the educational action nature is a transformative one; the education is an influence;

- this action are not evolve inconveniently, haotic, accidental; it benefits for and support organisation and orintatives components;

- more, it had two major characteristics: awariness and finalist;

- technologically, „happiness” means a double intended: individual and social;

- an important component of this expression is: the individual will develop like a source of this happiness, who are redirect the explicativ speak accentuating dramatically the formativ character of educational act, and the human profile format like this; a profile who answer to the harmonisation axiom on two existential manifestation, individual and social;

- the definition contains and to nominate the effects of influention, derivative from psychologically constitution of human being;

români. Astfel, V.Gr. Borgovan definește școala ca un "institut de educație" (Borgovan, 1924, 91), factorii prin care acesta își realizează sarcina fiind învățământul, disciplina, învățătorul, "conșcolarii". De asemenea, în ciuda diferențelor de nuanță, școala "lui" I.Găvănescul se aseamănă prin roluri de cele ale lui Gr. Tabacaru (1928), I.Gabrea (1927).

Contribuția școlii este multidimensională: la nivel fizic, moral, estetic, religios și intelectual. Având ca scop asigurarea tăriei, agerimii și supleței corpului, exprimate prin frumusețea formelor și grația mișcărilor, *educația fizică* reprezintă o oportunitate prin care pedagogul ieșean dezvăluie ideile sale privind raportul dintre "învățătura școlară" și sănătatea elevului. Astfel bazându-se pe observațiile lui Spencer referitoare la surmenaj,

I. Găvănescul recomandă respectarea (realizarea) a doua nevoi: selecționarea cunoștințelor prin alegerea a ceea ce este esențial și perfecționarea metodelor de predare, în special apelul la intuiție. În plus, să se reducă timpul de muncă, iar activitățile să se desfășoare nu în școală, ci în jurul școlii: "școala să redevină iar și real schola ludus" (Găvănescul, 1984, 74).

Propunându-și ca principală țintă cultura sentimentelor și a pomirilor precum și împuternicirea însușirilor de voință (Găvănescul, 1909, 84) și concepută ca "cea mai de seamă și centrală parte a educației" (idem, 79), *educația morală* are și un domeniu "logic", responsabilitate a școlii, acela al categoriilor de noțiuni care fac obiectul instrucției morale. De altfel, pedagogul ieșean confirmă valoarea practică a instrucției morale: arată rațiunea de a fi și natura unei activități corecte; "pe valorile veșnic schimbătoare ale vieții, ea dă omului busola care-l îndreaptă și-l ține în calea dreaptă și frumoasă a idealului" (idem, 83). Referindu-se la un plan program de instruire morală, I.Găvănescul asociază cursului gimnazial asimilarea ideilor morale, iar celui liceal principiile moralei creștine.

În *educația estetică*, școala își pune amprenta prin conținutul esențial al culturii generale. În primul rând ea va asigura conștientizarea distincției artistic - estetic.

intelligence, feeling, will, subordinate accessory to a firmly percept: logically, moral and aesthetic.

Fulfil in the family and school, the education finds an appropriate background in school institution. To motivate this idea, I. Găvănescul identify social, economical, pedagogical argues. Is much more higher than an will be given the family, the school give each of them a multiple experience in the field of intellection on the strength of large diversification in type of figure it out and to extend for all that children, scarcely the moral develop is more advanced in school develop is more advanced in school are attributes.

But, while the knowledge through senses is an illusion, that through thinking is real, it offers the true consciens. The intelligence supposes both.

So, is a school which trains, priority, but it is not ignored the informative dimension. Is a similiary point of view as G.G. Antonescu: „The role of education is double: informative and formative/train” (Antonescu, 1924, 19). And V. Gr. Borgovan has a such idea: „School is an educational institute” (Borgovan, 1924, 91).

The contribution of school is pluridimensional: physical, moral, aesthetically, religious, cognitif. The physical education purposes the beauty of forms and the grace of movements. It means: force, keenness and suppleness of body; so, this kind of education is a suitability for the pedagog to put in relation the instruction and the health of pupil. Găvănescul reminds two needs: knowledges selection and methods improvement (especially use of intuition). In the same time, he proposed the decrease of work time. The lesson?

Artisticul presupune "perceptibilitatea frumosului în forma artei" (idem, 116), pe când esteticul se raportează la frumosul din artă, natură, viață, mediul inconjurător, înfașurarea externă a propriei personae. În școală, educația estetică sa dezbateze cu surprinderea celor mai familiare spații: aspectul școlii, clasei, profesorilor. De altfel, I. Găvănescul trece în revistă existența obiectelor de studiu care influențează educația estetică fie în mod direct (arte, dexterități, gimnastica, jocuri, literaturile, lucrul manual), fie în mod indirect (științele naturii, matematica).

În raport cu *educația religioasă*, școala are responsabilitatea realizării unui aspect al acesteia: instrucția religioasă; rol raportat la funcția inteligenței și îndeplinit prin ideile și cunoștințele transmise, adică prin conținutul învățământului religios (idem, 118).

Însă, contribuția școlii la formarea omului se exprimă prioritar prin formarea inteligenței.

Dar ce este aceasta ?

Pornind de la structura psihică umană reprezentată de trei facultăți (cunoașterea, simțirea și voința, I. Găvănescul consideră că doar dezvoltarea lor armonioasă poate asigura devenirea unitară a ființei umane (Găvănescul, 1921, 13 – 16).

Simțirea (sau sentimentul) definește valoarea lucrurilor pentru noi, influența lor, pozitivă sau negativă asupra vieții noastre. Specifică îi este facultatea simțirii.

Voința definește acțiunea și reacțiunea asupra lucrurilor în conformitate cu influența lor sau cu semnificația biologică avută, în sensul cel mai larg, inclusiv moral. Voința presupune facultatea voință.

Cunoașterea înseamnă a lua act de existența lucrurilor, de proprietățile lor, precum și de raporturile existente între ele și între ele și noi; ea reclamează facultatea inteligenței. Doua mijloace are la dispoziție spiritul în funcțiunea de a cunoaște: percepția sensibilă și gândirea, cugetarea (Găvănescul, 1922, 181). Însă, în timp ce cunoașterea prin simțiri este o iluzie, cea prin gândire asigură conștiința adevărului.

Inteligența le presupune pe amândouă. Mai mult, o analiză pertinentă

Arround the school, not in: „The school must be again a schola ludus” (Găvănescul, 1921, 74).

The aim of moral education is the culture of feelings and of instincts, but even the increase of the will. The „central and most important part of human education” (idem, 79), the moral one had a logical field (school s responsibility), that of moral instruction: to show the reason of being and the nature of fair activity.

The feeling defines the value which things have for us, their influence for our life, positive or negative. The will defines the act and the react above the things in relation with their influence or with their biological semnification. The knowledge means to be aware by the real, the things qualities and by the relations between them, between them and us; the central process is intelligence.

From the religious point of view, the school must does an instruction, through the content of curriculum: ideas and knowledges. But, priority, the role of the school is to train the intelligence. What is intelligence. For answer, the premise is the structure of the human psychic, with three components part: the knowledge, the feeling, the will. I. Găvănescul considers that only an harmonious development provides for unitary becoming of the person.

The intelligence supposes both, and an analyse requires an investigation about components as: sensations, perceptions, representation, the „Ego” idea, frames of consciensess, memory, imagination, aperception, intellectual and attention.

The principle of investigation and of the didactical activity is the constant preoccupation for realize the authentical aim of school: the harmonious and

a facultății inteligenței, obligă la investigarea a numeroase componente psihice: senzații, percepția, reprezentările (imaginile), ideea "eului", stările de conștiință, memoria, imaginația, a percepția, operațiile intelectuale, atenția.

Axioma care trebuie să călăuzească investigația și realizarea efectivă a muncii didactice este preocuparea constantă de a realiza rolul autentic al școlii, în forma educației armonice și integrale: „cum trebuie să se predea cunoștințele, în ce spirit și cu ce preocupare constantă, pentru ca, pe lângă educarea inteligenței, să se realizeze și marea datorie a școlii, educația întreagă și armonică a sufletului, prin influența statornică asupra simțămintelor și voinței”(Găvănescul, 1920, 11).

Un loc aparte în teoria pedagogică a lui I. Găvănescul îl ocupă ideea "*humanismului*".

În sens general (și esențial) de principiu, ea se referă la "dehiderea întregii acțiuni educative (prin școală) spre om, spre problemele sale, la sensibilizarea elevului pentru a percepe omeneșul din situațiile cu care se confruntă" (Găvănescul, 1984, 20).

Ideea "călăuzitoare" a principiului humanist este formulată astfel de Găvănescul: "să cauți o atingere, spre excitație și dezvoltare, coarda sensibilității înalte a sufletului, să cauți a mișca inima trezind în suflet unul din sentimentele superioare, caracteristic naturii omenești: sentimentul iubirii de oameni, patrie, sentimentul frumosului, sentimente legate armonice cu totul suprauman, universalul, cu divinitatea, sentimentul religios" (Găvănescul, 1921, pp. 192-193).

Sintetizând, ideea socială (humanistă), împreună cu preocuparea filosofică a educației minții, caută a organiza și inima și intelectul. Amandouă la un loc armonizează și umanizează omul și facultățile lui, armonizând și umanizând mijloacele lui de cultură și educație. Referindu-ne la indicatorul moral al idealului educativ găvănescian, caracterul, suntem nevoiți să observăm că acesta nu presupune doar un om cu mintea și voința formate. În plus de aceasta calitățile menționate trebuie subordonate unor sentimente sociale superioare.

În accepțiunea sa de moment (ultim) a

integrated education: „How should teach the knowledge, what spirit should moves on for realise, by the school, not just the develop of the intelligence, but even an harmonious education of soul through the influence of the feeling and will”

A special place, in the Găvănescul's pedagogical theory is taken by de humanism idea. In a general sens, as principle, this idea refers to the „opening of all educational action toward the human being, toward his problems, toward the increase de pupils ability to perceive the human character” (Găvănescul, 1924, apud. Stan, 1995, 20).

The humanism basic axioma is: „To search a touch, for excite and develop the string of the soul s higher weakest feelings, typical for the human nature: the feeling of love for the humans, country, the feeling of beauty, of harmonious with the univers, the religiousus feeling” (Găvănescul, 1921, pp 192-193). In synthesis, the social-humanist idea, with the education s phylosophycal preoccupation, tries to organise the heart and the mind. Both harmonize and humanize the man in the same time harmonize and humanize his tools (means) of culture and education.

Refering to the moral indicator of educational ideal, the character, we should observe that doesn-t means just a human being with healthy mind and will, but superior social feelings. In the meaning of the last moment of the lesson, that of „increase the value, on the plan of moral s education, of the news knowledges teachet to the pupils” (Stanciu, 1995, 96).

This humanist preoccupation to train (by school learning) feelings of well, of beauty, love for the country, love for the people, symphaty, gratitude, admiration and respect for the man who serves country and humanity, means the

lecției, humanismul posedă o semnificație net superioară decât cea a unei reacții antiherbartianiste, aceea de "valorificare pe planul formării morale a noilor cunoștințe transmise elevilor" (Stanciu, 1995, 96). Momentul humanist trebuie observat ori de câte ori profesorul are contact cu elevii. În planul lecției însă ca și corelația, momentul humanist are destinat un loc special, de obicei imediat după aceasta, către finele lecției. Insistența de a realiza acest moment la fiecare lecție, însă riscă să genereze un efect contrar: "cerința de a introduce în orice lecție un moment de <humanism> dădea procesului instructiv o notă de stereotipie și de formalism care anula orice intenție pozitivă" (ibidem).

Această preocupare umanistă, de a trezi cu prilejul învățării cunoștințelor, anumite sentimente de bine, frumos, iubire de țară, iubire de semenii, sentimente de simpatie, de recunoștință, de admirație și respect pentru omul care slujește patriei și omenirii, reprezintă „baza învățământului și temelie societății” (Găvănescul, 1924, 100).

Bibliografie:

- Antonescu, George G. (1935). *Pedagogie contemporană*. București: Editura Cultura Românească
- Găvănescul, Ion. (1909). *Noțiuni de pedagogie. Pedagogie generală*. București: C. Sfetea
- Găvănescul, Ion. (1905). *Obiectul pedagogiei*. Cultura Română, II, 6, 127-131
- Găvănescul, Ion. (1911). *Idei introductive la Știința educației*. Cultura Română, VI, 6, 7, 8,
- Găvănescul, Ion. (1920). *Didactica* (ediția I). București: Editura Librăriei și Tipografiei H. Steinberg
- Găvănescul, Ion. (1921). *Curs de pedagogie. Pedagogie generală*. București
- Găvănescul, Ion. (1922). *Elemente de psihologie*. Ediția a 17-a. Iași: Editura Librăriei H. Steinberg, Institutul de Arte Grafice
- Găvănescul, Ion. (1924). *Schiță istorică*. Buletinul Seminarului Pedagogic Universitar. Iași, 3, 59-61
- Stanciu, Ion Gh. (1995). *Școala și doctrinele pedagogice*. București: Editura Didactică și Pedagogică –R. A.

„background of the instruction and of the society” (Găvănescul, 1924, 100).

Bibliography:

- Antonescu, George G. (1935). *Contemporary pedagogy*. Bucharest: Cultura Românească
- Găvănescul, Ion. (1909). *Pedagogical concepts. General pedagogy*. Bucharest: C. Sfetea
- Găvănescul, Ion. (1905). *The Object of Pedagogy*. Iași: Cultura Română, II, 6, 127-131
- Găvănescul, Ion. (1911). *Introduction to the Science of Education*. Iași: Cultura Română, VI, 6, 7, 8,
- Găvănescul, Ion. (1920). *Didactics* (first edition). Bucharest: Editura Librăriei și Tipografiei H. Steinberg
- Găvănescul, Ion. (1921). *Curs de pedagogie. Pedagogie generală*. București
- Găvănescul, Ion. (1922). *Elements of psychology*. Iași: Editura Librăriei H. Steinberg, Institutul de Arte Grafice
- Găvănescul, Ion. (1924). *Historical profile*. Buletinul Seminarului Pedagogic Universitar. Iași, 3, 59-61
- Stanciu, Ion Gh. (1995). *The school and the pedagogical theory*. Bucharest: Editura Didactică și Pedagogică –R. A.